

Allianoi Tehlike Altında

Ayşeğül SELÇUKİ

Kurtarma kazıları hala devam etmekte olan Allianoi Antik Kenti İzmir İli, Bergama İlçesine bağlıdır.

Bu antik kent aslında çok da kritik bir yerde bulunmaktadır. Burası Yortanlı Barajı gölet alanının tam ortası, yani Paşa Ilıcası Mevkii'dir.

1998 yılından bu yana Paşa Ilıcası merkez olmak üzere baraj gölet alanı içinde kalan alanda kurtarma kazı çalışmaları devam etmektedir.

Allianoi Antik Kenti tarih sayfalarında çok eski dönemlerden bu yana yer almaktadır. Bu dönemleri kısaca şöyle söyleyebiliriz; Prehistorik Dönem, Helenistik Dönem, Roma Dönemi, Bizans Dönemi, Osmanlı Dönemi, Günümüzde Allianoi.

Allianoi Antik Kentinin kuruluş amacı kesin şekilde belirlidir. Kentin planlamasına uygun bir şekilde doğu-batı doğrultusunda uzanan termal, çayın her iki tarafına da yayılır. Antik Çağda bu alanın tercih edilmesinin en büyük nedeni, hala 45 santigrat derece olan sıcak su kaynağıdır.

Allianoi Antik Kenti tarih için en önemli zamanlarından bir tanesini Roma Döneminde geçirmiştir.

Roma İmparatorluk Döneminde yani M.S. II. yüzyılda, kült merkezinde Anadolu'nun pek çok merkezinde ve Pegamon'daki (Bergama) Asklepieonda olduğu gibi büyük bir bayındırlık faaliyeti yaşanmıştır.

Helenistik Dönemde sıcak su kaynağından dolayı küçük bir alanla sınırlı tutulan kült merkezi (Asklepieon), özellikle Roma İmparatoru Hadrianus'un Anadolu'ya ikinci kez gelişi sırasında, Batı Anadolu'nun pek çok antik kentinde olduğu gibi Allianoi'da da önemli bayındırlık faaliyetleri başlar.

Kült merkezinde mevcut binaların büyük bir kısmı bu döneme aittir. Ilıcadan başka ayrıca köprüler, caddeler, sokaklar da inşa edilmiştir.

Allianoi Antik Kentinde Roma Döneminin yanı sıra Bizans Dönemi de oldukça önemlidir.

Bu dönemde kentte oldukça yoğun bir yerleşim görülmektedir.

Kült merkezinde yaşayan Bizanslılar ne yazık ki Roma Çağına ait heykelleri ve mimari kalıntıları tahrip etmişlerdir ve farklı yapılarda bunları kullanmışlardır. Roma Çağına ait ana caddelerin tabanları kullanılarak farklı mekanlar yaratılmıştır.

Tüm bu sosyo-ekonomik zayıflıklara rağmen kentin en önemli yapısı olan ılıca ihtiyaçlara göre ufak değişiklikler yapılarak kullanılmaya devam etmiştir.

Bölgeye bir kilise inşa edilmiştir. Ayrıca metal, seramik ve cam atölyelerinin kurulması da Allianoi Antik Kentinin bu dönemine denk gelir.

1963 yılında Kınık Ovası'nın sulanması amacıyla ilk proje D.S.İ. tarafından **Kuzey Ege Havzası İstikşaf (Araştırma) Raporu** içinde Paşaköy Barajı olarak önerilmiştir.

1970 yılında D.S.İ.'nin yaptırdığı **Bakırçay Havzası Master Plan Raporu** içinde Yortanlı ve Çaltıkuru Barajlarının bugünkü yerinde yapılması ve Kınık Ovası'nın kanaletli bir şebeke ile sulanması öngörülmüştür.

1981 yılında **Bakırçay Kınık Projesi Planlama Raporu** olarak tekrar detaylı şekilde ele alınmış ve her iki barajın yapımı uygun bulunmuştur.

Yortanlı Barajı 1985'de, Çaltıkuru Barajı 1986'da, Kınık Ovası sulaması kesin projesi ise 1988 yılında, D.S.İ. tarafından hazırlanmıştır.

Bakırçay-Kınık Projesi 1986 yılında uygulama programına girmiştir. Yortanlı ve Çaltıkuru barajları ile Kınık Sol Sahil Sulama inşaatlarına 1993 yılında başlanılmıştır. Yortanlı Barajı 18 304 hektarlık Kınık Sulaması'nın yüzde 43'ü olan 7793 hektar tarım arazisine yılda ortalama 37 milyon metreküp su verecek. Hem Kınık sağ sahiline hem de sol sahiline su verecek olmasının projenin anahtar proje haline gelmesine neden olduğu iddia edilmekte.

Bakırçay Kınık Projesi sulama alanı içinde 5 600 çiftçi ailesi yararlanacaktır. Bu proje ile Bakırçay havzasında 20030 ha alanın sulanması amaçlanmıştır.

Yortanlı Barajı 67.3 hm 3, Çaltıkuru Barajı'nda ise 41,6 hm 3 su toplanması planlanmıştır. Yortanlı Barajı gövdesi, zonlu toprak dolgu tipinde olup, 117.50 m yüksekliği, 710.5 m. kret uzunluğu vardır. Yortanlı Barajı'nın maksimum su seviyesi, 115, 64 m., toplam göl havzası 67.3 hm 3'dür.

Sekiz yıl önce tarım yapılan bu alana her gün en az iki tur otobüsü gelmektedir.

Yerli ve yabancı tur operatörleri Allianoi'ü tur programlarına almış durumdadır. Gelen yerli ve yabancı ziyaretçiler platformlar üzerinde arkalarına mimari kalıntıları alıp fotoğraf çekiyorlar.

Pek çok kültür ve sanat etkinliğine konu oluyor bu antik şehir.

İşte projede değişiklik yapılmadan baraj yapıldığı takdirde, 67.3 hm 3 tarıma elverişli alan su altında kalacaktır.

Allianoise baraj gölet alanının tam ortasında kalmaktadır. Su toplanmaya başladığı an, Allianoise'un su altında kalması kaçınılmazdır.

Yortanlı Barajı'nda birikecek su hedeflenen miktarına ulaşıldığında, Allianoise 17 m su altında kalacaktır.

40-50 yıl sonra antik yerleşim üzerinde yaklaşık 12 m alüvyon birikecektir. Bu demektir ki 1800 yıllık tarihi olan Allianoise, halen kullanılabilecek sıcak suya sahip, dünyanın en iyi korunmuş sağlık yurtlarından biri olan antik kent, yapımına hız verilen Yortanlı Barajı'nın suyu altında kalacaktır.

Halbuki bu kadar önemli olan bir antik kent için önerilen alternatif bir proje var.

Bu projeye göre set yapıldığı takdirde doğu ve batı da ana kayaya kadar inilerek geçirimsiz tabakaya beton enjekte edilecek. Perde duvarları ile kuşaklama yöntemiyle Allianoise'un su altında kalması önlenecektir. Ilıcanın kuzeyinden bir tünel aracılığı ile baraj gölet alanına su verilmesi sağlanabilecektir.

Eğer bu proje uygulanabilirse, Ilıcanın kuzeyindeki Çam Tepe'ye kongre amaçlı bir turistik tesis yapılmak suretiyle, kültür, sağlık ve kongre amaçlı tesis ile olağanüstü bir kompleks elde edilebilir.

Kanunun geliştirilmiş olan ve geliştirilecek projelerin fizibilitesi yapılarak tekrar değerlendirilmesi, bu tarihi değer açısından yaşamsal önemdedir.